

Asociácia evanjelických škôl Slovenska
Asociácia riaditeľov štátnych gymnázií
Asociácia stredných odborných škôl Slovenska
Asociácia súkromných škôl a školských zariadení
Združenie katolíckych škôl Slovenska
Združenie základných škôl Slovenska
Zväz školských asociácií a združení SR

Vážená pani poslankyňa/Vážený pán poslanec
Národná rada SR
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava 1

Bratislava, 27. 3. 2023

Vec: **Stanovisko k novele školského zákona (tlač č. 1467) v oblasti starostlivosti o deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**

Vážené panie poslankyne, vážení páni poslanci Národnej rady SR,

my, dolupodpísaní zástupcovia profesijných organizácií pôsobiacich v oblasti školstva a vzdelávania (*Asociácia evanjelických škôl Slovenska, Asociácia stredných odborných škôl Slovenska, Asociácia riaditeľov štátnych gymnázií, Asociácia súkromných škôl a školských zariadení, Združenie katolíckych škôl Slovenska, Združenie základných škôl Slovenska a Zväz školských asociácií a združení SR*), ktorí zastupujú štátne i neštátne materské školy, základné školy, stredné školy, základné umelecké školy i školské zariadenia, považujeme za dôležité Vás oboznámiť s naším **odborným stanoviskom** k vládnej novele školského zákona (Zákon č. 245/8008 Z. z.), ktorá je v aktuálnom legislatívnom konaní¹. Predkladaná novela prináša do aplikačnej praxe na školách mnohé významné a dlho očakávané zmeny v oblasti starostlivosti o deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Vyjadrujeme naše znepokojenie, že oblasť inklúzie sa v aktuálnom verejnom diskurze stáva predmetom viac politického ako odborného hodnotenia:

1. **Nesúhlasíme, aby sa deti stali obeťami zápasu**, ktorý v predvolebnom období sleduje skôr politické, ako výchovno-vzdelávacie ciele, pričom zasahuje najohrozenejšie skupiny detí a žiakov.
2. **Nesúhlasíme s tvrdeniami o neodbornom či segregáčnom spracovaní** novely.
3. **Vymedzujeme sa aj voči konaniu tých odborných elít**, ktoré nevyužili všeobecne dostupné štandardné možnosti riadneho pripomienkového konania a formulujú svoje vecne nepresné výhrady len pár dní pred schvaľovacím procesom a v čase, kedy prípadné neschválenie zákona môže ohroziť čerpanie finančných prostriedkov z Plánu obnovy a odolnosti SR (POO) nevyhnutných na realizáciu systémových opatrení.

Nie je pravdou, ako prezentujú niektoré medializované vyjadrenia odborníkov, že novela povedie k segregácii či "nevymožiteľnosti pomoci deťom" a svojoľnému odmietnutiu riaditeľa školy podporné opatrenie poskytnúť. Práve naopak, návrh novely viacstupňovým konaním v danej veci výrazne zvyšuje

¹ **Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (tlač 1467) - prvé čítanie.**

Vládny návrh zákona uvedie dočasne poverený minister školstva, vedy, výskumu a športu SR. Spravodajcom bude člen navrhnutého gestorského Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport. Tlač č. [1467](#)

pravdepodobnosť, že určené podporné opatrenie bude dieťaťu aj reálne zabezpečené so zreteľom na jeho špecifickú individuálnu potrebu. O to viac považujeme za nevyhnutné **vyjadriť naše odborné stanovisko** vychádzajúce z dlhodobého a hlbokého poznania školského prostredia, skúseností z praxe a reálnych možností škôl a **poukázať na** viaceré **zjavné benefity** predkladanej novely, ktorá do škôl prináša:

1. **Systémové riešenie starostlivosti o deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) a rozšírenie možností poskytovanej starostlivosti,**
2. **rozšírenie okruhu prijímateľov nadštandardnej starostlivosti v školách,**
3. **flexibilitu a zvýšenie dostupnosti pomoci žiakom, ktorí ju naliehavo potrebujú,**
4. **štruktúrovanú formu nárokovateľnosti podporného opatrenia,**
5. **mechanizmus finančného zabezpečenia poskytovaných podporných opatrení.**

Upozorňujeme na to, že platný školský zákon vyššie uvedené atribúty neponúka, a preto jeho navrhovaná novelizácia je po odbornej stránke nesporným zhodnotením a zlepšením súčasného stavu. **Zdôrazňujeme akútnu potrebu prijatia opatrení,** ktoré deťom a žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami prinášajú pomoc pri prekonávaní prekážok pre ich plnohodnotnú výchovu a vzdelávanie tak, ako to je cielene definované v rámci POO.

Vážené panie poslankyne, vážení páni poslanci Národnej rady SR,

Z principiálneho hľadiska je **filozofia novely** školského zákona **nastavená správne** a je potrebné čím skôr naštartovať dlho očakávané zmeny, ktoré prináša.

Uvedomujeme si, že politické rozhodnutia sú vo Vašich rukách. Naša spoločnosť si však nemôže dovoliť ignorovať odborné stanoviská profesijných stavovských organizácií zastupujúcich školy a jej predstaviteľov, ktorí **vedia najkomplexnejšie posúdiť realizovateľnosť navrhovaných opatrení v praxi.** Dovoľte nám veriť, že Vaše rozhodnutia sa budú riadiť odbornými stanoviskami hlavných reprezentantov škôl a nebudete hazardovať tam, kde ide o deti a ich zdravý osobnostný vývin.

V mene všetkých škôl, ktoré naše organizácie zastupujú, **Vás žiadame neotáľať s jej prijatím v navrhnutom znení.** Ak sa tak nestane, premrháme aktuálnu šancu naštartovať zmeny, o ktorých nevyhnutnosti svedčia aktuálne mimoriadne naliehavé krízové skutočnosti s vážnym dopadom osobitne na duševné zdravie detí.

Ponúkame dlhoročné praktické skúsenosti našich expertov pri nastavovaní ďalších zmien s cieľom ďalšieho rozpracovania navrhnutých opatrení tak, aby viedli k najlepšiemu záujmu každého dieťaťa, čo v konečnom dôsledku bude politickou výhrou celej spoločnosti.

S pozdravom

- PhDr. Marián Damankoš, PhD., prezident Asociácie evanjelických škôl Slovenska, riaditel@esspo.sk
- RNDr. Jozef Škorupa prezident, prezident Asociácie riaditeľov štátnych gymnázií, jozef.skorupa@gymilm.sk
- Mgr. art. Eva Ohradánová, ArtD., prezidentka Asociácie súkromných škôl a školských zariadení, statutar@sukromneskoly.sk
- Ing. Felix Dömény, prezident Asociácie stredných odborných škôl Slovenska, domeny@fajnorka.sk
- RNDr. Pavel Sadloň, prezident Zväzu školských asociácií a združení SR, pavel.sadlon@gymis.sk
- Mgr. Daniel Masarovič, prezident Združenia katolíckych škôl Slovenska, prezident@zkss.sk

- Mgr. Eva Horníková, prezidentka Združenia základných škôl Slovenska,
eva.hornikova@zskarlova61.sk

Podrobnejšie odôvodnenie jednotlivých benefitov predkladanej novely školského zákona²

1. Systémové riešenie starostlivosti o deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a rozšírenie možnosti poskytovanej starostlivosti.

V súlade s reformným zámerom v Pláne obnovy a odolnosti (Komponent 6) vzniká model nárokovateľných podporných opatrení, ktorý je **prelomovým medzníkom efektívnej rekonfigurácie systému starostlivosti o žiakov so ŠVVP v prostredí školy**.

Navrhovaný systém má prehľadnú a zrozumiteľnú podobu a jeho nastavenie zodpovedá reálnym východiskovým podmienkam na školách. Jasne vymedzuje, aké podporné opatrenia a v akom stanovenom rozsahu budú deťom a žiakom so ŠVVP poskytované. Významne sa rozširuje a špecifikuje okruh poskytovaných podporných opatrení, čo v školskej praxi umožní poskytovať žiakom cieľnú pomoc adresnejšie a pri väčšom zohľadnení ich individuálnych nárokov a špecifických potrieb.

2. Rozšírenie okruhu prijímateľov nadštandardnej starostlivosti v školách

V súčasnosti sa špeciálna starostlivosť oficiálne poskytuje len trom kategóriám žiakov:

- žiakom so zdravotným znevýhodnením,
- žiakom s nadaním,
- žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Po novom bude možné špeciálnu starostlivosť poskytovať aj deťom, ktoré majú rozličné iné ťažkosti vo výchove a vzdelávaní dané ich zdravotným stavom a z dôvodu špecifik alebo ťažkostí v oblasti jazykových schopností, správania, kognitívnych schopností, motivácie, emocionality, tvorivosti a zručností.

Nový systém dokáže lepšie realizovať inkluzívny prístup vo výchove a vzdelávaní, teda dokáže účinnejšie reflektovať na individuálne špecifické potreby detí - či už na ťažkosti detí alebo na potrebu zvyšovania ich osobnostného potenciálu napr. pre talentované deti.

² Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (tlač 1467) - prvé čítanie.. Tlač č. [1467](#)

3. Flexibilita a zvýšenie dostupnosti pomoci žiakom, ktorí ju naliehavo potrebujú

Nový systém podporných opatrení **umožní školám flexibilnejšie reagovať na špeciálne potreby detí** a žiakov, osobitne tie, ktoré majú prudký nástup symptomatických prejavov alebo sa nachádzajú v krízovej situácii a je nevyhnutná okamžitá reakcia zo strany školy.

V súlade s už legislatívne definovaným systémom poradenstva a prevencie sa bude môcť diagnostika (pedagogická, orientačná) týchto potrieb realizovať aj na samotných školách, presne tak ako to vymedzujú už účinné štandardy výchovného poradenstva prostredníctvom činností podpornej úrovne prvého a druhého stupňa. Zároveň sa tak umožní modelovanie konkrétneho návrhu vybraného podporného opatrenia priamo na škole a veľmi rýchle sa bude môcť toto prvotné opatrenie aj realizovať. Mnohým deťom, ktoré prekonávajú ťažké životné obdobie, napr. pre problematickú situáciu v rodine, bude môcť škola pružne vytvoriť lepšie podmienky pre zvládnutie týchto situácií. Aplikatívna prax potvrdzuje, že práve promptnosť realizácie je často rozhodujúcim faktorom, ktorý zamedzí rozvoju závažnejších problémov dieťaťa. Zároveň sa nijakým spôsobom neovplyvní odborná činnosť vyšších podporných úrovní poskytovaná odbornými zamestnancami centier poradenstva a prevencie, tak na úrovni diagnostiky ani na úrovni realizácie podporných opatrení, ktoré si vyžadujú špeciálnu odbornosť.

Navrhované znenie exaktne rozlišuje realizáciu ktorých podporných opatrení môže vykonávať škola a ktorú centrum poradenstva a prevencie, čo má príčinnú súvislosť aj s charakterom východiskovej diagnostiky (pedagogická a orientačná na školách vedie len k poskytovaniu podporných opatrení pedagogického charakteru alebo charakteru odborných činností, ktoré zákon č. 138/2019 Z.z. vymedzuje pre členov školského podporného tímu).

4. Štruktúrovaná forma nárokovateľnosti podporného opatrenia

Podporné opatrenia vo výchove a vzdelávaní získavajú **pre žiaka nárokovateľný charakter**, čo znamená, že **škola zabezpečí plnenie navrhnutého opatrenia**.

Pokiaľ jej to podmienky (personálne, finančné, priestorové a materiálne) objektívne nedovoľujú a nedokáže ich doplniť, preberá túto zodpovednosť príslušný regionálny školský úrad (ďalej RÚŠS), ktorý v prvom kroku preverí opodstatnenosť konania riaditeľa školy a potvrdí alebo nepotvrdí jeho rozhodnutie v danej veci. V prípade, že kmeňová škola žiaka ani po posúdení vyšším orgánom nedokáže pre neho vytvoriť podmienky pre plnenie podporného opatrenia, ponúkne RÚŠS rodičom takéhoto žiaka školu, ktorá pre neho podmienky dokáže zabezpečiť.

Uvedené systémové riešenie považujeme za akceptovateľné riešenie pre školskú prax, pri ktorej sa na dosahovaní nárokovateľnosti podieľa nielen samotná škola, ale aj regionálny úrad školskej správy. **Pôvodne navrhované jednostranné priradenie tejto povinnosti školám by pre riaditeľov škôl znamenalo určite v mnohých prípadoch nezvládnuteľnú záťaž**, nakoľko škola z objektívnych dôvodov nemôže byť vždy schopná zabezpečovať navrhované podporné opatrenia v každej oblasti. Upozorňujeme, že táto prax je uplatňovaná aj v štátoch so silným ekonomickým zázemím (napr. v Nemecku), ktoré aj napriek tomu nevedia zabezpečiť vytvorenie podmienok školy pre všetky varianty detí so ŠVVP.

5. Mechanizmus finančného zabezpečenia pre poskytované podporné opatrenia

Garanciou zvýšenej kvality poskytovanej špeciálnej starostlivosti je aj zvýšené financovanie škôl pre uvedený účel.

Školy získajú príspevok na podporné opatrenia, podľa veľkosti školy a počtu žiakov so ŠVVP. Súčasne niektoré podporné opatrenia budú financované samostatne a budú zohľadňovať ich individuálnu náročnosť. Školy budú mať nesporne viac prostriedkov pri zabezpečení podmienok pre realizáciu tejto starostlivosti a výhodnejšie finančné a organizačné možnosti pri tvorbe školských podporných tímov, ktorých činnosť na školách dokáže lepšie optimalizovať priebeh výchovno-vzdelávacej činnosti tak, aby sa zohľadňoval individuálny potenciál každého dieťaťa a žiaka.

27. marec 2023